

ТОРГОВЕЛЬНІ МАРКИ В ЯКОСТІ ЗАХИСТУ СОРТІВ РОСЛИН

Романіка Є.В., Ларентович Е.Т.

Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут".

Розглянуто проблеми створення торговельної марки для захисту створених сортів рослин та порід тварин

*захист інтелектуальної власності, сорт рослин, порода тварин,
торговельна марка*

Східна мудрість вчить – «Ім'я – це доля». Це стає аксіомою, якщо під іменем розуміти торгову марку компанії. На земній кулі зареєстровано понад 25 млн. торгових марок (в Україні – 30 тис.) і це число зростає щороку майже на мільйон.

В умовах конкурентної боротьби в промислово розвинених країнах маркується від 60 до 80 % виробів, що виробляються підприємствами.

За існуючими оцінками близько 35% вартості бізнесу складають нематеріальні активи, в тому числі торгові марки. Торгова марка відрізняє фірмові товари на ринку однорідних виробів і дає можливість продавати їх за цінами на 20-40% вищими порівняно з немаркованими. У той же час, відсутність торгової марки на продукції, її анонімність об'єктивно знижує ціну виробу на 10-20%, та робить позначення, що виступає в якості торгової марки незахищеним. В умовах жорсткої конкурентної боротьби конкуренти можуть цим скористатись.

Підприємці намагаються виділити себе і свою продукцію з маси однорідної, щоб привернути до неї увагу споживачів, забезпечити таким чином збут товарів/послуг, а отже отримати прибуток.

Сорти рослин складають особливу різновидність об'єктів патентно-правової охорони. Незважаючи на низку суттєвих відмінностей, обумовлених живою природою селекційних досягнень, їхня охорона в основних рисах подібна до патентної охорони промислової власності. Для того, щоб сорт став об'єктом права інтелектуальної власності, він має відповідати встановленим вимогам охороноздатності, а саме: бути новим, відмінним, однорідним та стабільним.

Згідно з Законом України "Про охорону прав на сорти рослин» (Закон) можуть набуватися такі права на сорти:

- особисті немайнові права інтелектуальної власності на сорт рослин;

- майнові права інтелектуальної власності на сорт рослин;
- майнове право інтелектуальної власності на поширення сорту рослин.

Ці права набуваються на сорт, який відповідає критеріям, визначеним цим Законом, та якому присвоєна назва згідно з ним.

Згідно до ст. 5 ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» правова охорона надається знаку, який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності і моралі та на який не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони, встановлені цим Законом.

Об'єктом знака може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, у тому числі власні імена, літери, цифри, зображувальні елементи, кольори та комбінації кольорів, а також будь-яка комбінація таких позначень.

Таким чином, в якості торговельної марки може виступати назва сорту рослин, якщо вона не суперечить правилам, описаним в ст. 5 та не має підстав для відмови, описаних в ст. 6 Закону. Наприклад уникати найменування категорій товарів (не можна зареєструвати слово "Овочі" як торгову марку для категорії овочів), скорочення, абрєвіатури, тотожні або схожі до ступеня змішаності зі знаками, заявленими раніше, назви відомого твору науки, літератури або мистецтва, персонажу, прізвища, імені, псевдоніми відомих в Україні осіб без їх згоди та ін.).

Сорт рослин може бути зареєстрований як торговельна марка під загальною назвою. Наприклад під маркой «Кордана» компанією W. Sohne Kordes виведено 11 сортів мініатюрних троянд, придатних для вирощування в кімнатних умовах, з великими квітками, схожими на квітки чайно-гібридних троянд. У цій серії всього два сорти з рожевими квітками Rosa 'Kortron' (syn. 'Pink Marina Kordana') та 'Harelkin Kordana'. Звісно, назва торговельної марки не вводить в оману споживача, оскільки назву сорту складає зареєстроване слово.

Торговельна марка може відображати деякі відмінності, позитивні якості сорту. Наприклад Monsanto Company (Монсáнто) — транснаціональна компанія, світовий лідер біотехнології рослин успішно продає трансгенну сою, стійку до гербіциду Раундап під торговельною маркою «Раундап Рэди» (Roundup Ready, або скорочено RR, що означає «Готова до раундапу»). В своїй рекламі компанії-виробники RR сої стверджують, що стійкість до раундапу підвищує врожайність та знижує собівартість.

Зонтичний бренд – термін для позначення торговельної марки, під якою йде випуск і просування не одного товару, а цілої товарної групи від однієї установи-оригінатора. Наприклад: серія сортів соняшнику Вейделевский, Донской, Кубанский і ін. Як правило, такі сорти не є спорідненими між собою в біологічному сенсі і групуються за принципом єдиного корпоративного походження.

Вимоги щодо захисту прав на знаки для товарів та послуг перекликаються з рекомендаціями UPOV (УПОВ) – Міжнародний союз по охороні нових сортів рослин (далі – Союз). Так, найменування повинно давати мож-

ливість ідентифікувати сорт. Воно не може складатися тільки із цифр, за винятком тих випадків, коли це відповідає встановленій практиці найменування сортів. Воно не повинно вводити в оману або призводити до непорозуміння стосовно ознак, господарської цінності чи ідентичності сорту або особистості селекціонера. Зокрема, воно повинно відрізнятися від будь-якого іншого найменування, яке є на території будь-якого члена Союзу, уже існуючий сорт такого ж чи близького виду рослин.

У випадку, коли сорт пропонується на продаж чи в торговельний оборот, дозволяється використовувати зареєстроване найменування сорту в поєднанні з товарним знаком, комерційним найменуванням або інші подібні позначки. У випадку такого поєднання найменування повинно бути, таким, що легко впізнається.

На основі досліджень словотвору торговельних марок можна виділити класифікацію назв селекційних сортів і розглянути наступні блоки за напрямками назв сортів сільськогосподарських рослин:

1) національно-географічний (серійні гібриди кукурудзи Воронезький, Дніпровський, Краснодарський, Кубанський а також Кабардинська 3812, Поволзький);

2) корпоративно-брендовий (гібриди кукурудзи під серійними назвами, Росс, Порумбень; перець солодкий Жовтий Бик НК, Червоний Бик НК; серія сортів айстри хавский – Блакитна, Срібляста, Ювілейна);

3) нейтральний (пшениця Селянка, Крихітка, Краса; кукурудза Прелюдія, Радіус; томат Адмірал, Дачник, Інтуїція);

4) іменний, в тому числі нейтрально-іменний і ювілейно-пам'ятний (вика посівна Віра, Надія, Людмила; картопля Пікассо; ірис Маршал Покришкін; гладіолус Марина Цветаєва, Юрій Нікулін; астра Пам'яті Овсянникова, хавский Ювілейна);

5) комерційний (томат Дохідний; перець солодкий Бізнес; огірок Засолочний; пастернак Кращий з усіх; редис Осінній гігант; буряк столовий Циліндра і Незрівнянна А463);

6) квітковий (томат Кримська Роза, Кульбаба; огірок Волошка);

7) казковий (перець солодкий Буратіно, Білосніжка, Їжачок, Фунтик, Нафаня, Хоттабич, Колобок, Капітошка).

Отже торговельна марка – це одна із характеристик унікальності товару, до якого важко віднести сільськогосподарську продукцію. Проте при об'єднанні комерційних зусиль декількох невеликих або одного масштабно-го підприємства торговельні сільськогосподарські марки таки створюються, особливо при вирощуванні елітних сортів чи порід.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону прав на сорти рослин»: від 07.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3116-12>.

2. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2012 році / Мінагрополітики України; Держ. служба з охорони прав на сорти рослин; редкол.: С. І. Мельник (голов. ред.) та ін. – Вид. офіційне. – К.: ТОВ «Алефа», 2012. – 503 с.
3. *Жмурко О.В., Тисячний Є.В., Якубенко Н.Б.* Актуальні питання адаптації українського законодавства у сфері захисту прав на сорти рослин до законодавства Європейського Союзу // Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин. – К.: Алефа. – 2005. – № 2. – С. 147-155.
4. Закон України від 2 серпня 2006 р. № 60-V «Про приєднання України до Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин» // Охорона прав на сорти рослин: Офіц. бюл. – К.: Алефа. – 2006. – Вип.3. – Част. 1. – С. 62.
5. Інструкція з використання документу UPOV TGP/7/1. – К.: УІЕСР, 2005. – 42 с.
6. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 7. – Ст. 36.
7. *Андрощук Г.* Право інтелектуальної власності. Торгові аспекти/ Г. Андрощук, П. Крайнев, И. Кавасс// Соглашение по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности (Соглашение TRIPS). – К. : Ин Юре, 2000. – 164 с.

Рассмотрены проблемы создания торговой марки для защиты созданных сортов растений и пород животных

The problems of creation of market brands to protect created plant varieties and animal breeds are discussed.